

Mürgü Marje timahavatsõst esimuudu seeneaastagast

Kae lk 2

Väkev suvõtiatritükk «Seto Odüssela» Luhamaal

Kae lk 3

Kuis suur tehniġahuvi hädä kaala vöi tuvva

Kae lk 4

Uma üülaat. Minevä puulpäävä peeti Harglõn tiiviirsen palukamõtsan kuvvõndat kõrda üülaatu. Tuu om nigu väiku festival: telken om valgus, kaup hindätett, jututelgi ja kontsõrdiprogramm.

Süvvä pakuti kodutsiist piirakist nika ku mõtsarestorani Ürg menüüni. Lava pääl käve kogukunnaansambli Sydamik, rahva pand ütēn liigutama ja laulma trubaduur Sten-Olle Moldau ja esiki latsiga perre es taha inne suurt pümmet kodutiid jalgu ala võtta – selle et üles astõ ansambli Öösorr.

Ku inne laadu algust sattõ Valga ja Võru puul, sõs laadu pääl es tulõ tsil-kagi. Kõrraldijidõ iistkõnõlõja Möldri Jandra selet tuupääle nii: «Egä aastaga olõmi laadu lõpõtanu Harglõ kerikun kesküüjumalateenistuse – vigiilaga. Kiä seo aasta kesküüse kerikulõ es jõvva, saa tuud vahtsõl aastagal tetä.»

LAUBE KADRI jutt ja pilt

RAHMANI JANI PILT

Minevä nädälvaihtus oll Võro liin rahvast täüs – peeti Võro latsifestivali vai, nigu kõrraldaja ütles, anti võim latsi kätte. Keskliinan olli vallalõ tettü pönõvidõ mänge huuv, tiatrihuuv, fantaasiahuuv, väiku eläjäaid, laad, filmimaja, seigelüspark, tehniġapark ja lõudse viil hulga muud tegemist. Nummõrdõn võtva kõrraldaja timahavadsõ festivali kokko niimuudu: toimõndi päält 100 maskoti, oll 15 teemaparki, 300 ülesastjat ja 10 000 ossavõtjat. Säänest latsifestivali peetäs Võro liinan joba 2017. aastagast ja taaga tahetas näüdädä, et Võro liin om latsisõbranõ liin.

Folgipido Moosten

UL

Timahavanõ folgipido «Mooste elohelü» on joba seol nädälvaihtusõl: 1. ja 2. põimukuul. Pikälavvapido-ga tähüstedäs riidi Mooste folgikua 15. sünnüpäivä ja puulpäävä õdagu peetäs rahvamuusigasäädelüisi võigõluskontsõrti, kon võtva mõõtu ütstõist bändi.

Festival nakkas pääle riidi kell 16.30, ku ansambli Lõõtsavägilased tege muusikidõ tüütarrõ. Kell 18 hõigatas timahavanõ pido ammõttligult vallalõ ja pääle tuud peetäs folgikuan pikälavvapito, kon astusõ üles ansambli Uurikad ja Lõõtsavägilased, Neitsovi Paul ja Hinrikusõ Henrik. Kesküüse tege Austraalia-Eesti viiemeistri ja multimeediakunstnik Muska Olev mõisaaidan helü-rändämise.

Puulpäävätsen kavan saa pia egä poolõ tunni takast kullõl-da kontsõrtõ. Üles astva väega mitmõsugumadsõ artisti ja bändi, om rokki ja punki, tandsu ja laulu, kostus kandlõ- ja saksofonimängu. Päivä alostas

PILT VIDEOST

Mooste folgikua perremiis Hinrikusõ Henrik kuts pitto.

mõisatsõõrikäkük mõisaherrä Needo Üloga. Võro ja seto perimüslidõs laulõ ja mänge saa laulda-mängi ütēn folkloorirühmaga Käokiräs ja ansambliga Liinatsuraq.

Õdagudsõl võistluskontsõrdil om kats külalist Lätist: ansambli Kaligo ja Mära Dagne. Eesti bändest võtva mõõtu ansambli Runaoja, Susanna Viktoria, KST, Humin, Nova Lyre, Küi, Näkken, Sandra Lõoke ja Õed-Vennad Ristikheinad Vähendatud Koosseisus. Võistluskontsõrdil kand egäüts ette kats laulu. Timahavanõ kimmäs rahvalaul, midä kõik esitäs, om «Lõpõ, lõpõ, linakõnõ!».

RAHMANI JANI PILT

Peetäs Kanepi kihlkunna 350. aastapäivä

9. põimukuul tähüstedäs Kanepi kihlkunna 350. aastapäivä.

Pääle naatas kell 10, ku puhkpilliorkestri Kungla tege keriguaian herätüsmängu. Samal aol tetäs raamadukogon vallalõ kihlkunna aastapääväle pühendēt näütüs, midä saa kaema minnä kooni kellä 14ni. Kell 11 pidä vallavanõmb päävä avakõnnõ ja alõvi pääl tetäs valla kohvigu ja paiga, kon saa kõgõ perrega midägi ette võtta.

Kell 11.30 peetäs maaha jutujaminiõ «Kuis edesi, Kanepi?». Tuu om Kanepi tegüside nuuri iistvõtminõ ja mõttit omma vaihtama oodõdu kõik, kinkalõ om tähtsä kodokandi tulõvik.

Kellä 12–15 näüdätäs Kanepi seldsimaja saalin kinno. Kaia saa Vidilä Vaidu (1949–2017)

üles võetuid Kanepiga kõüdetüid filme. Samal aol om seldsimajan piili pääl kudajidõ huvitsõõri vaipu näütüs ja koetas ka kihlkunnapäävä vaipa.

Kell 12.30 tetäs vallalõ tüütarrõ Kanepi keskusõ pargin. Meisterdedäs puppõ ja prossõ ja ilostõdas kündletopsõ.

Kell 15 saa kerikun kullõlda Kanepi segäkoori kontsõrti. Kell 17 astus keskusõ pargin üles tandsurühm Päripidi. Kell 19 and kerikun kontsõrdi Tartu Arsisõ kelli ansambli.

Päävä lõpõtas Tauli Anu, kiä ast ütēn sõpruga kell 21 üles Kanepi keskusõ pargin. Kell 22 saa säälsaman nätä Artistic Flow LED-sõud.

Kihlkunnapäävä tegemise omma ossavõtjilõ massulda, päivä tugõva Kanepi vald ja Eesti Kultuurkapital.

UL

16. AUGUST
2025 12.00

XXXVII KAIKA
SUVÕÜLIKOOI
MATKAPÄIV
TSOORUN

MASSULDA

VÖROKÕISI KOKKOTULÕK

rektri
suvõtsoorulanõ
Kuslapuu Kaisa

loengu võro
kultuurist, keelest ni
aoluust

matk Tsooru ümbre

Õdagu rahva-
muusigaga
pido

VÖRO SELTS

TSOORU
RAHVAMAJAN

MÄRGOTUS

Rahvast täüs liin

Nädälivaihtusõl sai Võro liinan nätä säänest pilti, midä egä päiv ei näe. Liin olf täüs rahvast, päämidselt nuuri: üks tuuperäst, et peeti latsifestivali.

Aig om näüdänü, et Võro latsifestivalil om elojõudu. Huulmada tuust, et om suvi ja egäsugumaidsi festivalõ ja muid üritüisi hulga, lõütäs Võro latsifestival kinäste üles. Tuu ei saa tulla muidoki esihindäst, sääl takan om kõrraldajidõ tüü. Noid inemiisi ja asotuisi, kiä latsifestivali tegemiisin üten lõövä ja midägi umalt puult pakva, om iks maru hulga. Ja niimuudu ütenkuun vaiva näten tulõgi kõrralik asi vällä.

Muidogi nõud säändse suurõ festivali kõrraldaminõ hulga rahha, seost osa saias piletide müügist. Üts asi jäi seokõrd sotsiaalmeediän silmä: inemise otsõva kedägi, kinka perrepilet poolõs tetä, et sis kamba pääle üte piletiga sisse saia. Tuugi om ao märk: hulk poolikit perrit ja veidü rahha, miä suurõlt jaolt söõgi pääle är kulus. A hää iks, et tsipakõsõ latsiga ütenkuun välän käümises kah hoiõtas.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe toimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molvihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org, laiviorg@gmail.com

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:
Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: AS Õhtuleht Kirjastus, tellimine.ee, tel 617 7717

Kiri Võrolt

Kiränik LUMISTE KATI and värskit mõttit,
kuimuudu egäpääväello vaeldust lõüdä,
ja märgotas tuust, miä parasjago
süäme pääl.

Las suvi linnada!

Üsätäüs lillilist rõõmu ja hetgetäüs illo kandva minno jaanipääväst ja laulupidost pääle läbi suvõ. Võro segäkoori Hilaroga käve laulupidol, a tii kooribussiga Taľnalõ olf nigu seto tsimman. Päält Hilaro olli bussin Lapi naiskoori laulja ja sõsar-veli Setomaalt, kiä mu soovi pääle karmoskadõlõ helü sisse tõmpsiva. Lapi naisiga leimi tandsu ja kilgassimi kooni päälinani. Neosama julgu Lapi naasõ lauli Taľna ütistranspordin «Haani miist» nii, et kõik buss helisi. Hõissaa!

Eestimaa suvi om nii armõdu lühkü ja no, hainakuu lõpun, om joba mõrruv maik man, et õkva saa tä läbi. A seeni tulõ täst nii kõvastõ mõnnu tunda ku võimalik. Ma tiigi toda. Kats festivali pututi ja liiguti mu henge jälleki sügäväle. Neo olli ühenduse- ja tantrafestival.

Pääle noid om mul olnu tükk aigu täüdet tunnõ, kistumada naarahtus huuli pääl, nigu sis, ku olõt armunu. Seo om viinalda puõn olõgi tunnõ, kon viina asõmõl om päiv, armastus elo vasta ja tuursokolaat. Seo tunnõ kand, ku olõt armunu elo sisse, olõt illos, lämmi, sügäväle hengäjä.

Jah, õkva tuu sügäväle

hengämine om võti hääolõmistõ, selle et heng ja hengämine omma lähküle kõüdedü ja hengämine avitas meil lõdvas laskõ ja ummi pinguisi veidembäs saia.

Ma olõ tenolik, et Eestin om nii hulga julgit ja mängoliidsi, hinnäst, ummi läbikäümüisi, umma seksuaalsust abarambas tetä tahtvit hengi, kiä mõistva hinnäst periselt lõdvas laskõ, tandsi nii, nigu kiäki päält es kaenu, laulda kõgõst süäimest, kävvü sannan nigu muistõ, olla tävveniste paiga pääl ja tahta viil inämb kassu.

Tantristligu eestläse, ma olõ tii üle uhkõ! Loomuligult ka kõigi noidõ vällämaa esi-nejide ja küläliidsi üle, kiä Indiat, Ameerikast, Portugalist, Hispaaniast ja muialt siia lindasõ, et saia suurõmbas ja vägevämbäs. Las elo linnada vahtsidõ suvitsidõ tuuli käen!

Olõ tantraga pia 20 aastakka kõüdet olnu, alosti 2008. aastagal kursuisi tõlkmisõga. Olõ käünü vabatahtliguna Ibiza tantrafestivalil ja lõõnü üten India edimädsel tantrafestivalil. Ildamapa opnu terapeudis kah, tuuperäst taha ummi tiidmiisi, mõistmiisi ja pikält küdsänüt tarkust tollõ ala pääl jaka. Ku huvvi om, las tsiiva kandva meid kokko!

MÜRGÜ MARJE SEENEPILDI

Kuldpiimäseene omma nõna vällä tsusanu. Kupatama näid ei piä, hõng om ku silgusuulviil.

Timahava om ollu ummamuudu seeneaig

Timavaastagunõ seeneaig om ollu ummamuudu. Talvõsiini iks olf. Keväjädsi innembi keh-vält. Mürkli (lehmäniisa) nakaš mühämä inne kogritsat (huunissa). Kurrelit (pullinissa, mu mehe pakut nimi) tullf hoobis vähä. Kannumampli tullf vällä joba maikuu algul, muidu ilmutas hinnäst maikuu lõpun vai juuni algul. Noidõga om hää, kiäki pääle mu ei julgu noid kořada. Köllanõ kõhrik tullf kah joba maikuu vällä, muidu üteldäs olõvat varahadsõ keväjä vai illadsõ sügüse siin.

Suvõseene omma innembi ildas jäänü. Kikkasiini om jah nii, et süü vai persega. A vällä tulli naa pisu ildampa ku muidu. Ummõta vihma om tullu esämaa ja imä iist. Puravikkõ ja tattõ kah viil ei olõ, mõnõ ütsiku. Jäl jääse ildas.

Ooda, et seenesuvi ja sükül toova üllätüisi. Vast hüppäse vällä säändse seene, midä õga aasta ei näeki. Kitsõlimanutt, must torbiksiin, tuviheinik... Suu juusk joba vett. Tõistmuu-

MÜRGÜ MARJE,
Paganamaa «seenehull»

du kujuga vai tõsõ seene vurhvi siini om kah seo aasta hulga. Kõik timpnarmiku omma ummamuudu ollu, kasvatasõ narma hindäle pähä. Kannumampli omma umbõ suurõ. Ja kikkaseenel om hulga vaklu.

Minevä nätäl ummõta sai söögisiini kah. Ma kikkasiint söögiseenes ei nimma. Edimädsõ kikkaseene kuun värski kardoka, võiu ja tilliga piät kõgõ lavva pääl olõma! A perän jääse kikkaseene must mõtsa, ku õkva kiäki ei telli. Edimäd-

se kuldpiimäseene ja rohepiimätsõ piimäseene korssi. Mõlõmba omma meil harva, a rohepiimäst om mõtsan unikidõ kaup. Nojah, õnnõ üten mõtsan.

Kihulaisi om seo aasta maru hulga! Ei mäletä, et inne olõs pidänü hargivahelõ tusti laskma, a nüüt piät. Nigu kükkät vai küürütät, om hargivahe kihulaisi täüs. Käu sis müüdä mõtsa ja süüdä tuud kotust!

Alasi küstäs, kuis ma mõtsa lää, säälm om jo kahr. Om jah! Kahr ja kahr ja susi ja ilvõs ja põtr ja hirv ja kits ja orrav ja rästik ja rähn ja härmävitäi ja kihulanõ ja puutäi ja... Mõts om suur ja lagja, mahumi kõik sinä är. Ma tarvita mõtsan pallu mõtseläide ratu ja iks trehvä tiimeistridega kah kokku. Ei taha ma näid purra ja nimä minnu kah mitte.

Kuis mõtsan mitte är essü? Kikkaseenemõtsan om lihtsä,

Rohepiimäne piimäsiin kõlbas häste kotleti sisse. Taht kupatamist.

sinnä omma kokkuostuhuaal suurõ magistraali sisse tram-bitu. A ku noidõ päält kõrvalõ lähät, sis juhatas tiid «sitarada» vai noh, prügütii. Nigu Hansu ja Grete muinasjutun, a tii pääl ei olõ leeväraasakõsõ, a hoobis kompvegipaprõ vai ollõpurgi vai muu prügü. Noh vahel ka trussiku ja plātu ja mähkme... A kimmäle jõvvat noidõ perrä kohegi tii pääle.

A seeneaig om meil terve aasta, mul sai juulikuun 79 kuud jutti seenen käütüs. Minke mõtsa!

Müürsepä Külli sai võro keele iistkõnõlõjas

Eelijapääväl, 20. hainakuul, saiva kokko Taľna võrokõsõ ja ma anni võro keele iistkõnõlõja (avvu)ammõdi üle Müürsepä Küllile.

Küllil om Taľnan süäme, mee ja mõistusõga võro keele ja mee le hoitja, tähendäs – õigõ inemine võro keele iist kõnõlama. Taľna võro selts om perädu uhkõ, et seltsist om nüüt joba neli võro keele iistkõnõlõjat ollu: Padari Ivari, Plumanni Kaja-Riina, Kõivupuu Marju ja nüüt – Müürsepä Külli.

Et mis ma sis esi võro iistkõnõlõjan kõrda saatsõ? Ei määnestki imet, a kõnõli võro keelen ja võro keelest, ku vähägi võimalus olf. A tuud ma tii kõik aig niivainii ja tuu nii jääs kah! Mu hindä süäme ja mee ja jaos olf kõgõ lämmämb asi kuulda ummi võro keelen ültüid mõttit viimätsel laulupidul üten sääntsidi suuri mõtlõjõdõga, nigu omma olnu Fred Jüssi, Marju Lepajõe, Viivi Luik, Lennart Meri jt.

Ah et elijapäiv (vana kalõndri perrä 2. augustil) – suvi käänd sügüse poolõ. Haardkõ no viil suvõst, midä haarda and!

KÕIVUPUU MARJU

Inneskine ja parhillanõ võro keele iistkõnõlõja ammõdi üleandmisõ pääväl.

Suvõtükk «Seto Odüsseia» Luhamaal

RAHMANI JAN

KOMMÖNTAAR. Rokkmuusikal «Seto Odüsseia» om midägi hulga suurõmbat, ku päälkirä perrä luuta või. Tego om mõtlõmapandja tandsulidsõ suvõlavastusõga, kon rokkmuusiga, seto kiil ja lugu Odüsseusõ essü-rändämisest tugõva oodi ja hümni armastusõlõ ja kodo-igätsüsele. Näta saa hääd näitlejätüüd ja võimsat luuduslist lavva, kohe kõik maailm ummi merri ja saariga är mahus. Ja aig, kon lugu sünnüs, om sama häste nii olnu aig ku ka täämbäne ja hummõninõ päiv.

Süämege tegijä ja tetähtminõ omma vast seo etendüse kõgõ ületsembä märksõna. Püüne pääl ei paistu määnestki egä hinna iist pingutamist, tunda om suurt lusti umast tegemisest. Ja uma meistretüü vällänäütämist. Kauksi Ülle om kirotanu hulga näitemängõ ja tuuperäst tiid, kuis kirotä tähtsäs kõiki tegeläisi, mitte õnnõ noid, kiä pääossi mängvã. Luu jutustamisõs om tä valinu lihtsä, selge ja nalla täüs stiili, kon mõni asi lätt vast üleardo kipõstõ ja lihtsäle, a vii kimmäle edesi lõpptsihi poolõ. Võiolla omma tõdõsõ tegijä määndusitki kiirdkäuke ja mõtlõusit tekstist vällä jätünü, a saa-i unõhta, et tego om siski suvõtüküga, mink edimäne tsiht om kaejõdõ miilt lahuta.

Kauksi Ülle teksti kõrval om vähembält sama tähtsä kotus Leima Matisõ muusikal. Seto laulutraditsioonist kannõnut sõnalist ossa tugõ umaloomingulinõ muusiga, miä käu tsipakõsõ täämbädse ao autorilaulu rata. Leima muusikalinõ nägo om, nigu muu näitemäng kah, lihtsä ja miildejääjä, om oht, et laulu jääse kummitama. Paiguldõ tunnus, et muusikalini võinu laulõ inämbgi olla, a periselt om muusiga kõgõ muu seen paigan ja tasakaa-lun: ei tükü tähtsambäs ja ei

jää taadõpoolõ. Leima Matis om viiemeistri, kinkast mi arvada viil kuulõmi.

Kolmas tähtsä jago tükün om tands. Tands saat etendüst alostusõst lõpuni, päält tandsurühmä omma tandsuliikmistõ haarõdu näitlejã, laulja ja leelokuur. Koreograaf Torm-Kriisi Pireti juhendõdu tandsja trupist Modus pandva tükü periselt elämä ja omma tävveõiguslinõ osa näitlejide trupist, mõnigi tandsja tege sõnalidsõn jaon kah üten. Tandsuga om niisama nigu kõgõ muuga tan tükün: tä om kõik aig olõman, a ei nõsõ kõgõst muust tähtsambäs.

Küländ osavalõ om uma tüü luuduslidsõ lava pääle mahutanu kogõnu kunstnik Hermeliini Iir. Vii, saari, puio-puhmõ ja hainamaa sisse säedü A-tähe kujoga lava pääl ja ümbre omma tegeläse ummi kostüümega nigu valõdu. Säält seest presvã hinnäst paaril kõrral vällä tävveste mittepasva rõõsa tsia, luvvõn pildi nigu Disney multikast. Kontrast, miä he-rätäs ja pand mõtlõma. Mõtlõma pand viil kunstnigu julgus mitte vällä näüdädä setodõlõ umatsit kirivit rõivit ja kaala-ehtit, esieränis leelokoori man. A tükü üldpildile and kirivüsest müüdäminek peris kõvas-tõ mano, lask mõtlõda sõnomi pääle ja ei vii essütiile. Kunstnigu tüüle võiva mõnõ etendüse aigu uma jao mano anda ka juhtumisõ, näütüses ku allilmastseenin lindas taivan suur varõssõparv vai ku armastusõstseenin kurg näitlejide pää kotsil tsõdõrõ tege. A toda ei pruugi egä kõrd näta saia.

Jah, essütii. Näitlejã mängvãgi läbi tükü ütte suurt essütiid, minkast päätegeläse piät vällä tulõma. Vana-Kreeka eeposõst om lainat nii tükü motiiv ku ka tegeläisi nime ja mõnõki tegemise. Siski ei saa üteldä, et mängitäs periselt tuud eepost. Innembi om taa iks inemise tii suurõs saamisõ poolõ ja märgotus tollõst, mille peetäs sõto (jumalil om ikäv, tuuperäst), kuna sõda periselt

läbi saa ja ku tukõv jõud om taan ilman armastus.

Päätegeläisi mängjä Sootsi Ago ja Koppelmaa Laui omma tävveste vastandligu kujo. Poiskõsõ muudu Odüsseus ja külmä kuninganna muudu Penelope piät jo tükü lõpus kokko saama, a tuu olõ-i sukugi lihtsä. Nii piätki üten avitama tõdõsõ tegeläse, kiä sis kuninga ja kuninganna suurõs mängvã. Esi põlvkundõ näitlejide-lauljõdõ ansambli tüütäs häste, innekõkkõ om tunda lusti kõgõst, midä tetäs. Ja päätegeläse jääse kõgõ tuu man iks päätegeläisis.

Säändse tugõva luudusjõu om pidänü üttes kogo-tüküs kokko kõütämä lavastaja. Pähklimäe Elina om kül tunnõt näitlejã, a lavastanu siiämaalõ küländ veidü. Siski tunnus, et täl om väega vidänü nii inemiisi ku matõrjaaliga ja seost või saia timä lavastajatulõvigu nukakivi. Vähembält suvõlavastuusi lavastaja uma. Võiolla om timä seen hää ports lavastajaandi kah, selle et ku tä julgus püüne pääle tuvva palla tagaotsa ja tege toda niimuudu, et ei jää labast tunnõt, sis luutust om. Arvada kuulõmi ka timäst ku lavastajast viil.

Ku võrrõlda «Seto Odüsseia» lavastust sõögiga, tulõ silmi ette sügüsene ütepaasüük. Sääne, kon üten pörknidõ ja sibulidõga om hulga suuri pruunistõt tsialihatükke, kohe om pantu värskit kaps-tast ja kaali, kardokit. Tsipakõsõ vast vällämaa paprikat ja kapstanuppõ. Kõik om paras-jago pehmes havvutõt, pääle om raputõt värskit rohilist. Parasjago om hää maiguga liimi kah ja taldrõgutäüs säänest ruuga tege kõtu mõnusalõ täüs. Sõögile om kül pant vällämaa muudu nimi *ratatouille*, a periselt om tego iks uma ja hää ütepaasõögiga. Säändsega, midä mi tan uma lakjuskraadi pääl iks süümä olõmi harinu.

Usu, et «Seto Odüsseia» and kaeja vaimulõ täpikäält säändse täüskõttutundõ nigu kõrralik taldrigutäüs ütepaasüüki.

RAHMANI JANI PILDI

Sandirõivin Odüsseus (Sootsi Ago) kodo tagasi jõudman.

Päätegeläisi näitlejätii sai alostusõ Võro draamastuudiost

«Seto Odüsseia» päätegeläse Sootsi Ago ja Koppelmaa (Otsari) Laui tõsitsõmb näitlejätii sai alostusõ Võro tiatriateljee man tegotsõnust draamastuudiost, midä umal aol vidivã Tubina Taago ja Tagametsa Tarmo. Misso mõt-su seest peri Sootsi Ago tulõtas miilde, kuis Tubina Taago käve Võro keskkooli opilaisilõ draamastuudiost kõnõlõman ja pääle tuud tä näütlemise mano trehvãski. «Teimiki sääl säänest stuudiotüüd: etüude ja harõtuusi. Es nakka määndsitki koolinãüendendiid tegemã,» tulõtas tä miilde.

Väimeläst peri Laui huvi näütlemise vasta naas pääle viil inne draamastuudiot. «Ma näi, kuis mu vanõmba tiatrit teivã. Nä teivã uma Hilaro kooriga operetti «Lõbus talupoeg», ku ma olli neläaastanõ. Ja ku Võro tiatriateljee tetti üten Tagametsaga lavastust «Hing», sis mullõ tundu, et

Külm kuninganna Penelope (Koppelmaa Laui).

ma taha kah tiatrit tetã. Lätsi Võro draamastuudiohe, nigu Ago, ja säält edesi olf kõik väega loogilinõ,» kõnõlõs Koppelmaa Laui.

Mõlõmba, nii Ago ku Laui omma lõpõtanu lavakunstikooli. Ago olf päält lõpõtamist 15 aastakka VAT tiatrin näitlejã, Laui om täämbã Ugala tiatri näitlejã. Mõlõmbat om iks tõmmanu mängmä kodo-kandin ja umakeelitsin tiatri-tükken kah. «Lõunõ-Eestin tetäs pallõ nii võro- ku setokeelist näitemängu ja ma tunnõ, nigu

mul olnu tõisi näitlejidega võrrõldõn üts salamõistminõ, keelemõistminõ, misperäst minno siiäkanti kutsutas,» lõüd Koppelmaa Laui.

«Seto Odüsseia» tükkü sisseelämis kasvat Ago pikkã aigu hiussit ja habõnit. Tä esi luut, et om sisemäd-selt kah üten uma rolliga kasunu. Laui jälleki näge tükün hulga inemiisi süäme-ga tettüt tüüd, miä om mugu trulnu ja kasunu nii suurõs, et tego om timä meelest peris suurprojektiga.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimmi periolõmisõst ja tähendüsest.

Nummert

Seol nimel om Eestin 93 kandjat. Nummert om küländ selgele üte algkodu nimi. Taa panti Urvastõ kihlkunna Vaabina mõisan. Nime saaja omma personaalraamatun 1815–1855 viil kirän Keemamihkle talu all, a ildamb läts häste edesi ka Keema küläst Matsilõ lännü Nummertit lisaki suguvõsa.

Nime pandmisõ takan ei näütã üttegi vanna lisanimme olõvat. Huvitav om küll tuu, et üts kõrd om ütte seo perekun-na liiget, Jüri poiga Kaspret personaalraamatun kirja pant nimega *Rummert*. Vaabina mõisa hingelugõmistõ 1834 tuu nimi es jõvva. Rummert meenutas väegagi vanna (Liivimaa keskaost peri) germaaniperäst mehenimme. A tuu om õnnõ undsõnõ võimalus, kuis nimi olõssi saanu tegünedä ja ümbre

kujunõda. Kahtlanõ, kas peritü lisanimi olõssi pandnu priinimmi vällämõtlõjat varjantsi tekütämä ja kõgõlõ suguvõsalõ varieeritüt nimme andma.

Kimmämb olõtus om, et nimi lihtsalõ tetti saksa keele sõnast *Nummer* 'nummõr'. Võru keele sõna om saksa sõnaga samakujulinõ, eest keele *number* om vähã kavvõmbal. Sõnna *Nummer* panti priinimes viil kolmõn paigan Eestin. -*t* kottalõ nime lõpun om Uibo Udo vällä paknu, et saksa keelen om säändse lõpuvaheldusõga nimetüüp olõman, nt *Mummer* ja *Mummert*, *Seiffer* ja *Seiffert*. Ka Eestin om olõman nii nimme *Kleiner* ('väiku' saksa keelen) ku *Kleinert*. -*t* nime lõpun õkva nigu tege nimest rohkõmb perisnime. Vaabina muu *t-lõpuga* nime (Konrat, Markvart, Reinert ja Raat) omma sõski säändse, kon -*t* om joba nime tüven olõman.

Nimest Nummert om õnnõ üts eestistamine, vahtsõnõ nimi Ojarand Valgan.

SAARÕ EVAR

Kümme ammõtit

Pensionär URMI AILI kirotas, et läbi terve elo om tedã saatnu tüü. Kül tull varahadsõn latsõpõlvõn alavillã kitsku ja lehmi karata, kolhoosipõllu pääl kõblada ja karalada man hainu küünü aia. A tan om juttu noist suuropõlvõ ammõtiist, midä tä om opnu vai kon tüütänü.

Katsas ammõt – piledimüüjä

Ligi viis aastat olli maabussi-jaaman piledimüüjä vai, nigu sis nimmati, kassiir. Tüüpäiv naas hummoku varra, kellã nellã-viie aigu. Vanastõ, ku pallõ bussõ sõitsõ, tetti bussijaam jo kellã viies vallalõ.

Istsõ uman putkan, kon kõik saina olli bussisõiduplaanõ täüs kleebidü. Egã piätüse taadõ olf pileti hind kah kirotõt.

Tõsõ kõrra pääl olf arvudi-punkt, kohe mi pidimi televoniga teedüstämä liini vällä-

PILT POSTKAARDI PÄÄLT

Kassiiri ammõtin maabussijaaman aol, ku inemlisi vidivã maakunnaliinel viil LAZ tüüpi bussi.

minegi ao, piätüse nime ja piledihinna. Operaator sis ütelf istmiskotusõ numbri, mis tulles piledi pääle kirotã. Üte hinna saiva jo pia päähã opitus, ku piledihindu nõstõti ja tullf vahtsõst opma naada. Ega peris

kõik miilde es jääki, a kohe rohkõmb sõidõti, nuu jäivã. Ku sainu pite kõiki kotussit ja hindu naanu takan ajama, olõs piledi-saba väega pikäs vinnünü.

Kõgõ hullõmb olf tuu päiv, ku tullf kruun. Meile anti kül

vahetusrahha, a toda olf nii veidü, et sai jo lõunas otsa. A kruun olf kõva raha ja inemine tahtsõ umma rahha sendi päält tagasi saia. Sis es jää muud üle, ku mõie piledi sinnãni, pallõ ostjal parrambat rahha olf. Ütli, et osta sis bussijuhi käest edesi kavvõmbahe sõidus.

Pikk päiv sehkendämist ja õdagus olf pää jo väega är vãsünü.

Nii juhtugi sääne asi, et kiäki ontsõ kats piletit õdagudsõ Leningradi reisi pääle. Ma, pää otsan lajan, anni kats piletit ja loiõ ostjalõ viil pilediraha kah päälekauba tagasi. Inne es panõ tähele kah, ku naksi õdagukassat üle lugõma. No ollegi noidõ piletide raha puudu. A tetã es olõ inämb midägi, selle et buss sõitsõ jo Narva poolõ.

Tuu raha pidi ma umast karmanist tagasi masma. Kuna mul nii suurt summat es olõ õkvalt koskilt massa, naksi õdagist kraamma. Päivã olli kassiir ja õdagu kraamja.

URMI AILI

Vitsa tehnikahuvi peräst

MÜÜRSEPÄ KÜLLI

Joba varatsõst latsõpõlvõst om mul olnu huvi egäsugu- maidsi massinidõ ja muu tehnikaga vasta. Rogosi mõisa hoovi liivakastin sai mängi- tuis koolidire puja Gunnariga ja o'lf edimäne asi tetä timäga mängu algusõn vaihtuskaupa: täl o'lli ilosa traktori, massi- na ja tsikli, minka ma väega mängi tahtsõ. Tälle vasta paki ummi puppõ, kruusõ ja tald- rikit. Tä o'lf lepligu meelega ja nii saimi kõgõ kaubalõ. Inne tarrõminekit (ellimi mõ- lõmba mõisa majan) vaihtimi tagasi, et mullõ «ärändämis- paragrahvi» pääle es pantu.

Ku suurõmbas kasvi, tull' suurõmb huvi suurõmbidõ massinidõ ja tsiklide vasta. Mu latsõpõlvõsõbra Taisi esäl o'lf külekorviga M, tuul aol väega võimsa massin. Taisi esä o'lf mõtsamiis ja ütskõrd jutu seen üteli, et vahtsõ langi pääl ollõv väega pallo mõts- maaskit. Meil nakaš tuu pääle suu vett juuskma, a maaska- kotus o'lf peris kavvõndal.

Ku vana Richard (Taisi esä) lätš lõunast norskamist tege- mä, sündü mi pään plaan, et võinu tsikliga sinnä mafa- maalõ sõita. Tõuksimi tsikli tarõst veidü kavvõmbalõ, et magajat mitte üles aia, ja ma lei tä käümä.

Esi istsõ «sarvi taadõ», a Taisi sai nigu kuninga kass istu ütlen mafakorvõga ratta korvi. Edimält lätš kõik ki-

SOONÕ MADLI TSEHKENDÜS

näste, ilm o'lf illos ja tujo hüä. A mõtsa vaihõlõ jõudõn tulliva mualumbi ja puujuurõ tii pääle ette. Ütest nilbõst mäekülest es saa muido üles, ku «kuninga kass» pidi korvist vällä ronima ja takast toukama. Es avida tuu- gi – nii tull' mulgi maaha ronni ja sarvist tougada. Saimi üles!

Sis tull' väega tsopliganõ tii – massin mugu hüpäs. Üte hüpe aigu tundsõ, kuis jalaseere vasta tulitsit mootori jahutus- ribisid lätši ja kõrbõhaisu tull'. Langi pääle jõudõn näimi vällä nigu muakäki, a mu jalaseere nigu sebral, värv o'lf õnnõ mus- ta asõmõl verrev. Säändse «edi- mädse triibulidsõ» sis tehnikaga huvi peräst. Pallo mi marju sai, olõ-i inämp meelen, a koton o'lli Taisi esäl vitsa soolan.

Keskkooli aigu Misson sai ma 16 aastakka vanas ja mui- doki o'lf vaia tsikli luba är tetä,

selle et mu unistus o'lf hindäle peris uma tsikli saia. Ainumas kotus, kon tuul aol eksämit vas- ta võeti, o'lf Tarto. Korssi uma nädäli kommiraha kokko, osti bussipiledi ja sõidi koolipääväl (muul aol eksämit tetä es saa) Imäjõdõ Ateena uulitsidõ pääle sõidueksämit tegemä. Kellelegi midägi es ütli.

Eksäm tettü, joudsõ õdagus kinäste Misso tagasi. Sää' o'lf paanika vallalõ – otsiti kedägi Külli-nimelist, kiä om kaoma jäänü. Järgmädsel pääväl kut- suti koolidire kabinetti ja opi- ala juhataja vaimnõ vits lapsas terve sõõgivahtetunni mullõ lagipäähä. Ku tuu kärre olõkiga oppaja korgõtoonilinõ kuuli- pildjavalang ütskõrd lõppi, tull' küsümüs, kon ma o'lli. Kõnõli õigust ja õnnõ õigust. Tuupääle tull' suur vaikus ja sis... märküs päivikuhe.

hafota, palssi ma kõigil mu käest kah üte küsümüse küs- sü. Kiäki sõs küsse, mitu ubi- nat ma eelmädsel pääväl sei. A sügüsüne aig o'lf ja mullõ väe- ga miildüse ubina. Ütli sõs, et kolm-neli ubinat kimmähe sei. Üts meesterahvas tekk sõs suu- rõ silmä, kai minno ja küsse: «Kas sa olõt hopõn?»

Misso koolin o'lf mu lemmik- tunn autooppus. Lemmikoppa- jaski tuuperäst vana Mahhov. Mullõ tundu, et makki o'lli timä üts lemmik.

Sakõstõ kutsõ tä minno füü- sikast vai matest sõidupraktiga tunni. Mis saa viil ilosamb olla, ku käändä veomassina ruuli aol, ku tõõsõ kontrolltitud hi- gistäse tetä!

Hää meelega seledi klassi- sõsariilõ pääle tunnõ näide soo- vil viil üle moodori vai karbus- si tüüpõhimõttit.

Üte tunni aigu võtsõ vana Mahhov määnestki massina- juppi meile näütämises val- lalõ, ku äkki üts vedro lavva ala hüpäs. Ma istsõ edimädsen pingin ja lätši appi otsma, sel- le et täl es olõ lihtsä kumarda uma rassõkaalu katõgoorian kihä peräst. Tä otsõ pistü sais- tõn vedrokõist lavva päält, ma käpilde põrmandu päält. Tooli jala takan o'lf tuu otsitav asi ja ma pidi tä kättesaamisõs tuuli tsipa kõrvalõ tõukama. A vana Mahhov otsusť õkva tuulsamal aol tooli pääle tagasi istu... ja o'lf hää, et ma esi tooli asõmõlõ es jää.

Istsõmi sis mõlõmba sää' klassipõrmandu pääl ja kaimi tõõnõtõõsõlõ vasta. Tä arvasť, et ma nimme tei tälle vigurit, ja nii sai ma jälki üte vitsa uma tehnikahuvi peräst.

Kaemalda vitsa pääle olõ-i tehnikahuvi är kaonu. Üts sensi- tiiv üteli, et ma o'lli eelmädsen elon massinidõ vällämõtlõja Inglismaal. Saatusõ vasta ei saa!

A sõs paari kuu peräst ma jäi latsõpuhkusõlõ ja ku o'lf noidõ opjijõga viimäne tunn, tõi tuu meesterahvas mullõ kingitü- ses kotitavve ubinit. Koti pääle o'lf suurõlt kirotõt «hobõsõlõ». Muidogi o'lf mul säändse kingi- tüse üle väega hää miil.

DOLGOŠEVI MARTA

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Pätile päti palk

Seo lugu juhtu 1980. aasta laulupido aigu. Sää' o'lf Võro- suu kuul kah ossa võtman ummi lauljidõ ja tantsjidõga ja pillimehe o'lli kah pundin.

O'lf viimäne õdak ja Balti jaaman sääds erirong tagasi sõitma. Hummogus pidi Võro liinan olõma. Inne tull' läbi sõita kõik Lõuna-Eesti kotusõ. Osa latsi o'lli inne vagunin ja osa tull' mano.

Üts viimätsit tulõjit o'lf kasi- na kundiga tütlärlats. Tä jäi ussõ mano saisma – es taha tsumi. Ei tiia kost, a vagunilõ o'lf tulnu üts poiss, kes õkva naas tuud tütlärlast krabama. Tütrik o'lf väega hiitünü ja es tiia, midä

tetä. Täl o'lf peon valla tege- mädä limonaat ja tuu pudõliga virof tä sis ründäjäle. Tull' suur kollin, poiss rõõgäť ja kai, kuis vagunist vällä saa.

Et tütrik o'lf küländ pelgä- jä, mõtli tõõsõ, et kiusasõ ja tsuskva veidükese. Nä ütli: «Ai-ai, mis sa teit! Nüüd või miilits tulla su perrä küsümä, kuis sa leit tõsõlõ pudõliga.» Verd maan kül es olõ, a tütlä- rats nakaški tuu jutu pääle pel- gämä ja o'lf hummoguni üleväl.

Ku rong Võrolõ jõudsõ, o'lli tütlärlatsõl esä-imä vastan. Tüt- rik kõnõľ esäle, mis juhtu, ja küsse, kas tä tekk kõik õigõlõ. Esä kostsõ vasta: «Teit õigõlõ jah – pätile päti palk!»

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Sääne-määne suvi

Ma kuuli raadiost, et külmä ja likõ keväjä peräst om seo suvi nätä väega veidü lipkit. Võissi jo arvada, et üte mutuga kõik, a kiholaisilõ omma säändse ilma miilt pite. Nüüd saiva takkaperrä munast vällä tulla kõik kiholasõ, kiä viimätside põvvatsidõ keväjidega elolõ es päse.

Sõs om parõmbki, ku ilma jahhe püsise, kiholasõ lasõ-i nigunii pallalt ümbre liiku. Ja ku mõtsa siinde tahat minnä, om pääle paksõ pükse viil võr- guga kübärät vaia. Nigu seene mano kükütät, om mustjanõ parv pää ümbre. A siini om nii- sama pallo ku kiholaisi.

Seo suvi sõs niimuudu. Om määne om.

MUDA MARI

Latsilõ

Vastus saada üte nädäli joo- sul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiga: Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit välläandit.

Latsinukka tugõva Võro instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus:

5 õigõt ja 5 võlssi vastust.

Avvohinna saa MIILO RASMUS (9) Kõrvipalust.

Otsi' taast tabõlist üles naa' sõna'.

Perräjäänüist tähist saat kokko lukõ' üte hää makõ sõõgi nime.

aprikuus, hõrak, ka, ku, makõkürvits, melon, moro, murõl, mustik, rügä, sitik, tikri, uba, upin, vavvõrn, viinamari, virsik, vislamari, ätäl

M	A	K	Õ	K	Ü	R	V	I	T	S	M
L	I	R	A	M	A	L	S	I	V	M	N
Õ	S	U	U	K	I	R	P	A	V	E	R
R	Ä	T	Ä	L	M	E	N	I	K	L	Õ
U	K	A	R	Õ	H	U	R	I	U	O	V
M	S	I	T	I	K	S	S	M	P	N	V
I	R	K	I	T	I	S	U	T	O	U	A
Ä	G	Ü	R	K	I	K	A	B	I	R	V
I	R	A	M	A	N	I	I	V	A	K	O